

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV - 1010

Tālrunis: 67228505, 67210274. Fakss: 67220572

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2015. gada 2. decembrī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Kaspars Balodis un Ineta Ziemele, kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Elīnas Dupates (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 177/2015),

konstatēja:

1. No pieteikuma secināms, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt 2014. gada 25. septembra likuma „Grozījumi Maksātnespējas likumā” 2. pantu un 2014. gada 30. oktobra likumu „Grozījumi likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”” (turpmāk arī – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam un 106. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošu no pieņemšanas brīža.

2. Ar 2014. gada 25. septembra likuma „Grozījumi Maksātnespējas likumā” 2. pantu Maksātnespējas likuma 9. panta pirmā daļa papildināta ar otro teikumu šādā redakcijā: „Amata darbībā maksātnespējas procesa administratori ir pielīdzināti valsts amatpersonām.” Atbilstoši Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 34. punktam minētais grozījums stājās spēkā 2015. gada 1. martā.

Savukārt 2014. gada 30. oktobra likums „Grozījumi likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”” paredz papildināt likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 4. panta pirmajā daļā noteikto valsts amatpersonu uzskaitījumu ar jaunu 26. punktu „maksātnespējas administrators”. Likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu

darbībā” pārejas noteikumu 22. punkts noteic, ka minētais grozījums stāsies spēkā 2016. gada 1. janvārī.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums un faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja prasījums izvērtēt likumu normu atbilstību Satversmei ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 18. panta otrā daļa paredz, ka vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama vienīgi gadījumos, kad tiek apstrīdēts normatīvais akts vai tā daļa un uz tā pamata izdotās zemāka juridiska spēka tiesību normas, vai arī gadījumos, kad tiek apstrīdēti kādas institūcijas (amatpersonas) izdotie akti sakarā ar to, ka attiecīgās institūcijas izveidošana vai amatpersonas ievēlēšana, apstiprināšana vai iecelšana nav notikusi likumā noteiktajā kārtībā vai arī institūcija vai amatpersona pieļāvusi tādus likuma pārkāpumus, sakarā ar kuriem tās izdotajiem aktiem nav juridiska spēka.

Satversmes tiesa ir secinājusi, ka, ņemot vērā Satversmes tiesas procesa ekonomijas principu, atsevišķos gadījumos viena pieteikuma ietvaros var apstrīdēt arī vairāku likumu normas (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 1. jūnija lēmumu par lietas ierosināšanu lietā Nr. 2005-13-0106*). No pieteikumā ietvertā pamatojuma ir gūstams apstiprinājums, ka apstrīdētās normas ir savstarpēji cieši saistītas un to izskatīšana vienas lietas ietvaros veicinās lietas vispusīgu un ātru izskatīšanu.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka „konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai”, bet sestās daļas 1. punkts prasa pamatot apgalvojumu, ka ir aizskartas tieši pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteiktās pamattiesības.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka ar apstrīdētajām normām noteiktais valsts amatpersonas statuss viņai kā maksātnespējas procesa administratori liedz apvienot šo nodarbošanos ar viņas profesionālo darbību citās jomās (nodokļu konsultācijas, darbība komercsabiedrības institūcijā u.c.), tādējādi ierobežojot Pieteikuma iesniedzējas tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu, kas noteiktas Satversmes 106. panta pirmajā teikumā. Apstrīdētās normas pārkāpjot arī Satversmes 1. pantu, kas ietver tiesiskās paļāvības principu, jo Pieteikuma iesniedzējai esot radusies tiesiskā paļāvība uz normatīvā regulējuma nemainību, proti, ka viņa varēs apvienot savu profesionālo darbību citās jomās un maksātnespējas procesa administratora nodarbošanos. Tāpat arī likumdevējs neesot paredzējis pietiekami ilgu pārejas periodu un saprātīgu apstrīdēto normu īstenošanas mehānismu.

2014. gada 25. septembra likumā „Grozījumi Maksātnespējas likumā” 2. pants ir stājies spēkā 2015. gada 1. martā. Minētā tiesību norma attiecas uz Pieteikuma iesniedzēju no tās spēkā stāšanās dienas.

Savukārt 2014. gada 30. oktobra likums „Grozījumi likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”” stāsies spēkā 2016. gada 1. janvārī. Tādējādi iespējamais pamattiesību aizskārums Pieteikuma iesniedzējai varētu rasties nākotnē, stājoties spēkā minētajai tiesību normai.

Satversmes tiesas praksē ir pausta atziņa, ka pamattiesību aizskārums var būt arī nākotnē sagaidāms. Tas nozīmē, ka pastāv pamatota un ticama iespējamība, ka apstrīdētās normas piemērošana varētu radīt nelabvēlīgas sekas konstitucionālās

sūdzības iesniedzējam (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12.1. punktu*). Vērtējot nākotnē sagaidāmu personas pamattiesību ierobežojumu un izlemjot jautājumu par lietas ierosināšanu, Satversmes tiesa ņem vērā gan risku, ka šis ierobežojums nenovēršami skars konkrēto personu, gan arī iespējamo personas tiesisko interešu aizskārumu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 22. jūnija sprieduma lietā Nr. 2009-111-01 10. punktu*).

Konstitucionālajā sūdzībā ir ietverts pamatojums tam, ka 2014. gada 30. oktobra likums „Grozījumi likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”” pēc tā spēkā stāšanās tiks piemērots attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju kā maksātnespējas procesa administratori un varētu ierobežot viņai Satversmē noteiktās pamattiesības. Tāpat Pieteikuma iesniedzēja ir norādījusi uz tādu savu tiesisko interešu iespējamo aizskārumu, kura dēļ lieta Satversmes tiesā būtu ierosināma jau pirms minētā likuma spēkā stāšanās.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav. Šā panta ceturtās daļas otrais teikums paredz: ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, pieteikumu Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

8.1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējai attiecībā uz prasījumu izvērtēt 2014. gada 25. septembra likuma „Grozījumi Maksātnespējas likumā” 2. panta satversmību nav iespēju aizstāvēt savas pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Minētā tiesību norma ir stājusies spēkā 2015. gada 1. martā. Tā kā pamattiesību ierobežojums izriet tieši no 2014. gada 25. septembra likuma „Grozījumi Maksātnespējas likumā” 2. panta, konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no minētās tiesību normas spēkā stāšanās datuma.

Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2015. gada 2. novembrī. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš nav ievērots un pieteikums šajā prasījuma daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

8.2. Uz pieteikumu daļā par 2014. gada 30. oktobra likuma „Grozījumi likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”” satversmības izvērtēšanu nav attiecināmas Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās un ceturtās daļas prasības, jo pamattiesību aizskārums Pieteikuma iesniedzējai varētu rasties nākotnē.

9. Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un sniegts juridiskais pamatojums par 2014. gada 30. oktobra likuma „Grozījumi likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”” iespējamo neatbilstību Satversmes 1. pantam un 106. panta pirmajam teikumam. Pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Pieteikums šajā daļā atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Nemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu „Par 2014. gada 30. oktobra likuma „Grozījumi likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un 106. panta pirmajam teikumam” pēc Elīnas Dupates pieteikuma (pieteikums Nr. 177/2015).

2. Atteikties ierosināt lietu par 2014. gada 25. septembra likuma „Grozījumi Maksātnespējas likumā” 2. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un 106. panta pirmajam teikumam.

3. Atzīt, ka nav nepieciešams aicināt Saeimu iesniegt atbildes rakstu, jo 2015. gada 16. janvārī ir ierosināta lieta Nr. 2015-03-01 un lieta Nr. 2015-04-01 „Par 2014. gada 25. septembra likuma „Grozījumi Maksātnespējas likumā” 2. panta un 2014. gada 30. oktobra likuma „Grozījumi likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un 106. panta pirmajam teikumam” un Saeima jau ir iesniegusi atbildes rakstus ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 1. kolēģijas priekšsēdētājs

A. Laviņš